

ROMANAS PLEČKAITIS

Plačiai žinomas filosofas, logikas, Lietuvos filosofijos istorijos tyrinėjimų vienas pradininkų ir svarbiausių atstovų, lotyniškosios Lietuvos filosofijos žinovas, įnešęs didelį indėlį į filosofijos istoriją.

Gimė 1933 m. rugpjūčio 11 d. Kalvarijoje. Mirė 2009 m. rugpjūčio 17 d. Vilniuje, palaidotas Antakalnio kapinėse.

R. Plečkaitis 1939–1943 m. mokėsi Kalvarijos pradžios mokykloje, 1944–1951 m. – Kalvarijos gimnazijoje. Baigęs gimnaziją, dėl lėšų stygiaus negalėjo siekti aukštojo mokslo, įsidarbino vietiniame laikraštyje korektoriumi. Po vienerių metų įstojo į tuometinį Vilniaus pedagoginį institutą, kuriame studijavo logiką ir psichologiją. 1956 m. aukščiausiais balais baigė institutą, įgijo logikos ir psichologijos specialybę ir tapo instituto dėstytoju, 1956–1963 m. jame dėstė logiką. Dėmesys filosofinėms idėjoms R. Plečkaitį paskatino rengti mokslų daktaro disertaciją. Jaunajam mokslininkui tuometinėje aplinkoje buvo ne itin palankios sąlygos moksliniams tyrimams. Nemažą įtaką R. Plečkaičiui padarė jo disertacijos vadovas Europos masto mokslininkas, filosofas Vosylius Sezemanas, paskatinęs domėtis Lietuvos filosofijos istorijos raida. R. Plečkaitį ypač domino scholastinė logika, kurios pagrindu jis 1963 m. apgynė daktaro disertaciją „Scholastinė logika ir jos žlugimas Lietuvoje“ ir tapo Lietuvos filosofijos istorijos sisteminių tyrimų pradininku.

1963 m. pradėjo dėstyti Vilniaus universitete ir jame išdirbo 46 metus. 1968 m. apgynė habilituoto daktaro disertaciją „Filosofija Lietuvos mokyklose XVI–XVIII amžiais“. 1971 m. suteiktas profesoriaus vardas. 1991–1996 m. buvo Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto

Filosofijos istorijos ir logikos katedros vedėjas. 1969–2003 m. dirbo Lietuvos filosofijos ir sociologijos institute. 1990–2003 m. – Lietuvos filosofijos instituto Lietuvos filosofijos istorijos skyriaus vadovas ir instituto tarybos pirmininkas. 1991–2002 m. – Vytauto Didžiojo universiteto profesorius. 1993–1999 m. ir 2003–2008 m. – Lietuvos mokslo tarybos narys, 1991–2009 m. išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu ekspertu, nuo 2009 m. – narys korespondentas. Nuo 1995 m. – Lenkijos menų ir mokslų akademijos užsienio narys.

R. Plečkaitis tyrinėjo Lietuvos filosofijos istorijos, logikos, visuotinės filosofijos istorijos, etikos problemas. Paskelbė 5 monografijas, per 100 mokslo darbų, 30 mokslo populiarinimo straipsnių, 200 straipsnių enciklopedijose. Svarbesni R. Plečkaičio veikalai: „Logikos įvadas“ (1968, papildytas leidimas 1978), „Feodalizmo laikotarpio filosofija Lietuvoje“ (1975), „Tolerancija“ (1998), „Lietuvos filosofijos istorija“ t. 1 „Viduramžiai–Renesansas–Naujieji amžiai“ (2004), „Logikos pagrindai“ (2004, papildytas leidimas 2006, 2009). Parengė chrestomatiją „Filosofija Vilniaus universitete 1579–1832“ (1979), „Lietuvos filosofinės minties istorijos šaltinius“ (su kitais, 2 t. 1980–1991). Darbai spausdinti anglų, vokiečių, lenkų, rusų, ukrainiečių ir bulgarų kalbomis pelnė tarptautinį pripažinimą. Svarbiausi mokslininko darbai nuveikti Lietuvos ir visuotinės viduramžių filosofijos istorijos, scholastinės bei moderniosios logikos ir tolerancijos teorijos srityse. Beveik visą mokslinį gyvenimą R. Plečkaitis skyrė Lietuvos filosofijos istorijai. Profesorius intensyviai darbavosi versdamas ir parengdamas spaudai filosofijos istorijos šaltinius. Jis išvertė tris I. Kanto veikalus, taip pat Petro Ispano, F. Bacono, J. Locke'o, B. Spinozos, Jono Pauliaus II, Tomo Akviniečio, K. J. Wojtyło ir kitų darbus. Be visuotinės filosofijos klasikų, R. Plečkaitis didelį dėmesį skyrė Lietuvos filosofinio palikimo publikavimui – jis iš lotynų kalbos vertė Lietuvoje dirbusių scholastų darbų fragmentus ir J. Sniadeckio, A. Daugirdo, K. Narbuto veikalų rinktines. Išleista „Romanas Plečkaitis: bibliografinė rodyklė, 1962–1983“ (1983, sud. Angelė Putelienė, Mageliona Zarauskaitė). Buvo prestižinių mokslo organizacijų ir mokslinių žurnalų redaktorių kolegijų narys, parengė 27 filosofijos mokslo daktarus.

Prof. R. Plečkaičio mokslinė veikla įvertinta aukščiausiais apdovanojimais: 1977 m. skirta LSSR valstybinė mokslo premija, 1979 m. suteiktas nusipelnusio mokslo veikėjo garbės vardas, 2006 m. apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi. 2009 m. Krokuvos jėzuitų universitetas Ignatianum suteikė Garbės daktaro vardą.

„Prof. Romanas Plečkaitis paliko reikšmingą mokslinį ir pedagoginį palikimą. Retas mokslininkas savo gyvenimo metais tampa neginčijamu autoritetu įvairiose veiklos srityse. Kolegos jį prisimena kaip iškilų mokslininką, kuris pradėjo sisteminius Lietuvos filosofijos tyrinėjimus ir sugebėjo adekvačiai tirti scholastinę filosofiją net ir ideologinės priespaudos sąlygomis bei įtvirtino logikos studijas Lietuvos aukštosiose mokyklose“, – rašo dr. Dalius Viliūnas, – „Filosofijos istorijos tyrinėjimų baruose jis diegė nepriekaištingo mokslingumo standartus, visų pirma, griežtą istorinio tyrimo metodologiją ir skaidrų sąvokinį aparatą. Pedagoginėje, lygiai ir mokslinėje veikloje

Profesorius pasižymėjo ritualiniu darbštumu, pagarba stropiam studentui ir kolegoms, besiremiantiems aukštais mokslo standartais. Išvertęs monumentaliuosius I. Kanto bei kelių kitų klasikinių filosofų veikalus, Plečkaitis įdiegė profesionalaus filosofinių tekstų vertimo standartus. Filosofinių tekstų profesionalaus vertimo į lietuvių kalbą kultūra bei filosofijos istorijos Lietuvoje tyrinėjimai yra reikšmingiausi jo palikimo dėmenys.“

Parengė

LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus
mokslinė sekretorė Aurika Bagdonavičienė

Naudoti šaltiniai:

1. Asmens byla. LMA archyvas.
2. LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus archyvinė medžiaga
3. <https://www.vle.lt/Straipsnis/Romanas-Pleckaitis-5439>
4. https://lt.wikipedia.org/wiki/Romanas_Pleckaitis
5. file:///C:/Users/SKYMINI/Downloads/6-16_Valatka_pdf.pdf
6. <file:///C:/Users/SKYMINI/Downloads/206-209.pdf>
7. http://lietuvai.lt/wiki/Romanas_Pleckaitis

Virginijos Valuckienės nuotrauka